

Nr 395.

Av herr **Persson i Tidaholm m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 15, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29 och 40 §§ lagen den 25 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.*

I det utdrag ur statsrådsprotokollet, som bifogats Kungl. Maj:ts proposition nr 15 till årets riksdag ang. dyrortsgrupperade folkpensioner, erinrar departementschefen (sid. 19) ånyo om riksdagens uttalande år 1935, »att själva syftet med folkpensioneringen förfelades, om pensionerna för att vara tillräckliga för uppehållet måste utfyllas med fattigvårdsunderstöd».

Regeringens förnyade förslag om dyrortsgruppering avser att i den mån så är möjligt göra folkpensionerna tillräckligt stora överallt. Genomförandet av detta förslag är ett oeftergivligt villkor för pensioneringens effektivitet. Departementschefen understryker emellertid (sid. 21) »de obestridda svårigheter, som möta då det gäller att från början få till stånd en tillfredsställande ortsguppering».

Dyrortsgruppernas antal har begränsats till tre, medan förutvarande grupperingar, såväl skatte- som lönegrupperingar, räkna med minst fem olika dyrortsgrupper. Såsom skäl för den föreslagna begränsningen i detta avseende anförde 1928 års pensionsförsäkringskommitté i sitt slutbetänkande (statens off. utredningar 1934: 18, sid. 137):

»Ett tungt vägande skäl för att inskränka antalet ortsgupper till det minsta möjliga utgör angelägenheten av att undvika det myckna förvaltningsarbete, som ett stort antal ortsgupper skulle medföra på grund av pensionstagarnas flyttningar. Åtskillig ovilja skulle väl ock uppstå, om det i stor utsträckning inträffade att å närbelägna orter pensionstilläggen utginge efter olika grunder.»

Departementschefen anförde i propositionen nr 217/1935:

»Det kan otvivelaktigt göras gällande, att en indelning av riket i allenast tre dyrortsgrupper är alltför summarisk för att verka rättvist. Då jag emellertid på denna punkt ansluter mig till den enhälliga meningen inom kommittén, beror det därpå, att en mera nyanserad dyrortsindelning skulle kunna skapa mycket avsevärda svårigheter för administrationen av folkpensioneringen.»

Härtill må endast fogas den anmärkningen, att en dyrortsindelning, som ej är tillräckligt differentierad, under vissa omständigheter kan i högre grad inbjuda till omflyttningar än om indelningen göres som tidigare.

Fördelningen på de tre grupperna har verkställts efter vissa beräkningar, vilka i sista hand stödjä sig på den prisstatistik, som socialstyrelsen vart femte år införskaffar för verkställandet av skatte- och lönegrupperingarna. Denna statistik är i och för sig bristfällig. Härtill kommer, att folkpensio-

närernas konsumtion delvis är en annan än den som beröres av nämnda statistik. Allt detta gäller särskilt bostadsförhållandena. De för utarbetandet av förslag till dyrortsgruppering tillkallade sakkunniga yttrade (statens off. utredningar 1935: 62, sid. 18):

»För flertalet orter utan större sammanträngd befolkning fanns givetvis icke möjlighet att såsom grundval för medeltalen lägga ett hyresmaterial av nämnvärd storlek. I fråga om dylika orter blev det därför för socialstyrelsen ofrånkomligt att räkna med genomsnittssiffror för större områden. Sålunda har vid den senaste grupperingen kalkylerats med att för samtliga jordbrukskommuner och -orter (inkl. skogskommuner) genomsnittshyran för 'tre eldstäder' (närmast = 2 rum och kök) per år uppginge till 250 kronor och för s. k. blandade kommuner till 300 kronor. För sådana smärre industriorter och liknande, för vilka inga särskilda skäl förefunnos att antaga högre hyra, räknades jämväl med 300 kronor.»

Samma sakkunniga yttrade vidare (sid. 27):

»För smärre orter och i synnerhet för landsbygden måste man, såsom redan framhållits, i stor utsträckning nöja sig med uppskattningar, särskilt vad bostadskostnaderna men i många fall även vad varupriserna beträffar.»

Vid indelningen i dyrortsgrupper har slutligen av de sakkunniga (sid. 28)

»omsorgsfullt undersökts, huruvida de framräknade indextalen giva orterna en naturlig placering... Med avseende på de mindre folkrika kommunerna har beaktats önskvärdheten av att såvitt möjligt sådana i högre och lägre ortsgrupp icke utan synnerligen starka skäl borde omväxla med varandra.»

I verkligheten äro hyreskostnaderna synnerligen olika i smärre industrisamhällen och på den rena landsbygden. Detta inverkar i allra högsta grad på levnadskostnaderna. Av pensionsförsäkringskommitténs nämnda betänkande (sid. 109) framgår, att år 1928 av de pensionstagare på landsbygden, som nödgats komplettera sin pension genom att anlita fattigvården, utgjorde i genomsnitt, 23.4 % av samtliga (mot 44.6 % i städerna). Men i detta avseende rådde även stor skillnad mellan å ena sidan rena jordbrukskommuner, där de fattigvårdsunderstödda pensionärerna utgjorde endast 18.4 % av samtliga, samt å andra sidan industri- och övriga kommuner på landsbygden, där samma procenttal var uppe i 29.7. Detta förhållande sammanhänger säkerligen i hög grad med hyreskostnaderna. De sakkunniga ha här för den lägsta dyrortsgruppen endast räknat med en *genomsnittskostnad* (för enrumslägenhet) av 100 kronor. Emellertid är det i verkligheten så, att även inom ett ganska litet industrisamhälle en lägenhet icke står att uppbringa för lägre kostnad än 15 kronor i månaden eller 180 kronor om året, medan på den rena landsbygden bostad kan erhållas för 50 kronor eller därunder. Om dessa kostnader dragas från en folkpension av i genomsnitt 350 kronor, återstår i förra fallet blott 170, men i senare fallet 300 kronor för täckande av övriga kostnader. Skillnaden är sålunda väsentlig.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte i samband med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 15 understryka önskvärdheten av att de när-

maste årens erfarenheter beaktas för eventuell omprövning
av grunderna för dyrortsgrupperingen.

Stockholm den 26 januari 1937.

J. A. Persson,
Tidaholm.

Erik Fast.

J. W. Mårtensson.

Anders Andersson,
Falkenberg.
